

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктора педагогічних наук, професора **БУЦИКА Ігоря Михайловича**
на дисертацію **РЕНЬ Госі** на тему:
**«Формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів
Китайської Народної Республіки засобами дуальної освіти»,**
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Актуальність теми дисертації Рень Госі зумовлена сучасними тенденціями розвитку професійної освіти в умовах глобальних соціально-економічних трансформацій, цифровізації виробництва та зростання вимог до якості підготовки майбутніх фахівців. У сучасних умовах модернізації системи професійної освіти Китайської Народної Республіки особливої актуальності набуває проблема підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю, адаптуватися до технологічних змін і професійно реалізовуватися в умовах інноваційної економіки.

Стрімкий розвиток високотехнологічного виробництва, розширення взаємодії освіти й ринку праці, а також необхідність забезпечення практикоорієнтованого характеру професійної підготовки актуалізують упровадження дуальної освіти як одного з ефективних механізмів модернізації вищої професійної освіти КНР. За таких умов особливого значення набуває проблема формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів, що передбачає не лише оволодіння системою фахових знань і практичних умінь, а й розвиток професійної мобільності, комунікативності, здатності до саморозвитку, творчого вирішення професійних завдань та ефективної взаємодії в освітньо-виробничому середовищі.

Водночас сучасна система професійної освіти КНР характеризується суперечностями між потребами ринку праці у практико зорієнтованих фахівцях та недостатнім рівнем інтеграції освітнього і виробничого компонентів підготовки. Це актуалізує потребу в науковому обґрунтуванні методики формування професійної компетентності студентів засобами дуальної освіти.

Отже, дисертаційне дослідження Рень Госі є актуальним, своєчасним і має вагомое теоретичне та практичне значення для розвитку професійної освіти, модернізації системи дуальної підготовки та вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців у КНР.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації підтверджується послідовністю наукового пошуку, цілісністю методологічних засад і відповідністю використаного дослідницького інструментарію поставленій меті та завданням роботи. Достовірність результатів забезпечується поєднанням теоретичних, емпіричних і статистичних методів дослідження, які взаємодоповнюють

один одного та дозволяють комплексно дослідити проблему формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР засобами дуальної освіти.

У дисертації використано широкий спектр методів наукового пізнання, зокрема аналіз і узагальнення наукової літератури, порівняння, систематизацію, контент-аналіз нормативних та освітніх документів, що дало можливість визначити сучасний стан розробленості проблеми, уточнити сутність базових понять і виявити провідні тенденції розвитку професійної освіти КНР. Застосування діагностичних методів, педагогічного експерименту, кількісного й якісного аналізу результатів дослідження, а також методів математичної статистики забезпечило об'єктивність отриманих даних і підтвердило ефективність розробленої автором методики формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР засобами дуальної освіти.

Структура, логіка та послідовність викладу дисертації. Сприятливе враження справляє послідовність і наукова виваженість викладу матеріалу, а також логічна побудова дослідження. Структура дисертації є цілісною, змістовно збалансованою та відповідає меті й завданням, визначеним автором. Дисертація містить анотації українською та англійською мовами, вступ, три розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел і додатки.

Усі структурні елементи роботи взаємопов'язані між собою та підпорядковані розкриттю основної проблематики дослідження, що забезпечує цілісність наукового викладу, аргументованість основних положень і переконливість сформульованих висновків та практичних рекомендацій.

Анотації повною мірою відображають зміст дисертації, висвітлюють її ключові положення, наукову новизну та практичну значущість, що дає цілісне уявлення про логіку і результати проведеного дослідження.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, визначено її актуальність, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами та тематикою наукових досліджень; чітко сформульовано мету і завдання дослідження, окреслено об'єкт і предмет, схарактеризовано методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості щодо їх апробації, упровадження та кількості наукових публікацій, що в сукупності засвідчує належний науковий рівень дисертації.

У **першому розділі** «Теоретичні засади формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки засобами дуальної освіти» здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз порушеної проблеми. Автором проаналізовано сучасний стан розробленості проблеми в китайському та міжнародному науковому дискурсі, визначено провідні наукові підходи до трактування професійної

компетентності та висвітлено особливості її формування в умовах інтеграції освітньої й виробничої підготовки студентів вищих професійних коледжів КНР.

Зокрема, дисертант не обмежується лише аналізом окремих наукових підходів, а здійснює цілісне узагальнення провідних концепцій компетентнісного підходу, простежує еволюцію трактування поняття професійної компетентності та висвітлює особливості трансформації професійної освіти КНР в контексті державної освітньої політики. У роботі акцентовано увагу на сучасних тенденціях розвитку професійної освіти КНР, серед яких: розвиток партнерської взаємодії між коледжами та підприємствами, стандартизація результатів навчання, посилення практико зорієнтованої підготовки, цифровізація освітньо-виробничої взаємодії та орієнтація на формування ключових компетентностей майбутніх фахівців.

Важливим здобутком дослідження є ґрунтовний аналіз професійної компетентності як складного філософського та психолого-педагогічного феномену. Автор переконливо розкриває її взаємозв'язок із професійним розвитком особистості, професійною мобільністю, здатністю до самореалізації та адаптації до сучасних виробничих умов. Особливо цінним є акцент на інтеграції когнітивного, ціннісного, діяльнісного й комунікативного аспектів професійної підготовки, а також на поєднанні теоретичного навчання з виробничою практикою як важливої умови професійного становлення студентів. У роботі професійна компетентність розглядається не лише як результат освітнього процесу, а як інтегрована характеристика особистості, що формується у взаємодії освітнього та виробничого середовищ.

У дослідженні детально розкрито зміст і структуру професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР. Автором обґрунтовано її складові – інтелектуально-знанняву, ціннісно-орієнтаційну, творчо-інноваційну та діалогічно-комунікативну – і визначено функціональне значення кожної з них у професійній підготовці майбутніх фахівців. Зокрема, інтелектуально-знаннява складова пов'язується із системою професійних знань та здатністю до їх практичного застосування; ціннісно-орієнтаційна – із професійною мотивацією, етичними орієнтирами та готовністю до саморозвитку; творчо-інноваційна – зі здатністю до розв'язання нестандартних професійних завдань і адаптації до технологічних змін; діалогічно-комунікативна – з готовністю до професійної взаємодії та командної роботи. Такий підхід дозволив комплексно розкрити зміст професійної компетентності студентів у системі дуальної освіти.

Окремої уваги заслуговує обґрунтування критеріїв, показників і рівнів сформованості професійної компетентності студентів. Визначені когнітивно-аналітичний, мотиваційно-ціннісний, конструктивно-інноваційний і соціально-комунікативний критерії логічно співвіднесені зі структурними компонентами досліджуваної якості. Позитивним є те, що автор

детально конкретизує показники кожного критерію, що забезпечило формування цілісного діагностичного інструментарію дослідження. Серед основних показників виокремлено рівень професійних знань, здатність до аналізу виробничих ситуацій, готовність до професійного саморозвитку, ініціативність у виконанні професійних завдань, здатність до професійної комунікації та ефективної командної взаємодії. На цій основі автором визначено рівні сформованості професійної компетентності, що створило належне підґрунтя для подальшої організації та проведення експериментальної роботи.

У цілому перший розділ дослідження вирізняється змістовністю теоретичного аналізу, послідовністю наукового викладу та цілісністю дослідницької логіки. Автору вдалося не лише систематизувати й узагальнити наукові підходи до проблеми формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР засобами дуальної освіти, а й обґрунтувати теоретико-методологічні засади, що стали основою для подальшого розроблення структурно-функціональної моделі та методики реалізації досліджуваного процесу.

У **другому розділі** «Методика формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки засобами дуальної освіти» представлено цілісне методичне забезпечення процесу формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР в умовах інтеграції освітнього простору та виробничого середовища. Автором обґрунтовано стратегічну і тактичну мету, цілі, завдання та зміст формування досліджуваної якості студентів засобами дуальної освіти, що утворює концептуальну основу авторської методики.

Методичну та практичну цінність розділу підсилює те, що дисертантом розроблено авторську структурно-функціональну модель формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР засобами дуальної освіти, яка охоплює концептуально-цільовий, змістово-організаційний і діагностико-результативний блоки.

У роботі здійснено ґрунтовне теоретичне обґрунтування психолого-педагогічних умов формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР засобами дуальної освіти, які спрямовані на забезпечення цілісної інтеграції освітньої та виробничої підготовки. Автор акцентує увагу на необхідності створення інтегрованого освітньо-виробничого простору, в межах якого поєднуються теоретичне навчання, реальні виробничі практики, проблемно-проектна діяльність і системна взаємодія студентів, викладачів та представників підприємств. Важливим здобутком дослідження є обґрунтування специфічних принципів реалізації визначених психолого-педагогічних умов, що забезпечують практико зорієнтований, ціннісно спрямований і партнерський характер професійної підготовки студентів закладів цього рівня та типу. Зокрема, дисертантом розкрито значення інтеграції теоретичної підготовки з виробничою діяльністю, аксіологізації професійного

навчання, проблемно-проектної організації освітнього процесу, розвитку наставницької взаємодії та узгодженості діяльності закладу освіти й підприємства у формуванні професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР.

У розділі детально схарактеризовано методичний супровід процесу формування професійної компетентності студентів, що передбачає використання проектно-зорієнтованого, проблемно-евристичного та контекстного навчання, інтерактивних форм організації освітнього процесу, інформаційно-комунікаційних технологій, виробничих практик, наставництва й спільних освітньо-виробничих проєктів. Автором визначено класифікацію методів формування професійної компетентності студентів відповідно до її структурних компонентів, а також обґрунтовано комплекс засобів дуальної освіти, зокрема матеріально-технічних, інтелектуально-методичних, цифрових та організаційних засобів взаємодії з підприємствами.

Практичну значущість другого розділу посилює розроблення авторського проєкту «Наставницько-сертифікаційна підтримка професійного зростання», спрямованого на посилення взаємодії закладів освіти та підприємств у процесі професійної підготовки студентів вищих професійних коледжів КНР засобами дуальної освіти.

У **третьому розділі** «Дослідно-експериментальне дослідження ефективності методики формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки засобами дуальної освіти» представлено програму проведення дослідження, організацію та результати експериментальної перевірки ефективності розробленої авторської методики формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР засобами дуальної освіти. Розділ містить ґрунтовний аналіз результатів констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту, спрямованого на визначення динаміки сформованості професійної компетентності студентів у процесі впровадження авторської методики.

Дисертантом детально висвітлено організацію експериментального дослідження, що проводилося на базі Піндіншаньського політехнічного коледжу, Професійно-технічного коледжу Піндіншань та Хенанського інституту контролю якості. У дослідно-експериментальній роботі взяли участь 210 студентів, які були розподілені на контрольну та експериментальну групи. У межах констатувального етапу здійснено аналіз початкового стану сформованості професійної компетентності студентів, що дало змогу виявити переважання адаптивно-підготовчого рівня та обґрунтувати необхідність упровадження розробленої методики.

Особливу увагу в розділі приділено змісту та особливостям реалізації формувального етапу експерименту, у процесі якого здійснювалося впровадження авторської методики формування професійної компетентності студентів засобами дуальної освіти. Її реалізація

передбачала інтеграцію освітньої та виробничої діяльності, активне використання проблемно-проектного, контекстного та проектно-зорієнтованого навчання, інтерактивних форм організації освітнього процесу, наставницьких практик, виробничих проєктів і цифрових інструментів професійної взаємодії. Практичну значущість дослідження підсилює впровадження авторського проєкту «Наставницько-сертифікаційна підтримка професійного зростання», спрямованого на розвиток партнерської взаємодії між закладами освіти та підприємствами.

Переконливість результатів дослідження забезпечується проведенням порівняльного аналізу результатів контрольних та експериментальних груп, а також застосуванням методів математичної статистики для підтвердження достовірності отриманих даних. Представлені у розділі результати засвідчують позитивну динаміку сформованості професійної компетентності студентів експериментальних груп та підтверджують ефективність запропонованої авторської методики формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР засобами дуальної освіти.

Висновки відображають результати виконання дисертації відповідно до визначеної мети і поставлених завдань.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується також позитивними результатами впровадження матеріалів дисертації в освітній процес кількох освітніх закладів.

Список використаних джерел свідчить про те, що під час роботи було проаналізовано сучасні результати наукових досліджень.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у тому, що:

вперше:

- обґрунтовано сутнісну характеристику професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР – як інтегровану особистісно-професійну якість, що поєднує фахові знання, практичні вміння, ціннісні орієнтації та здатність до саморозвитку, забезпечуючи готовність і спроможність ефективно здійснювати професійну діяльність у сучасному соціально-економічному середовищі;

- сформульовано, що формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів засобами дуальної освіти – це цілеспрямований і керований процес інтеграції теоретичної підготовки та професійної практики у партнерській взаємодії закладу освіти й підприємства, спрямований на розвиток фахових знань, практичних умінь, ціннісних орієнтацій і здатності до саморозвитку, що забезпечують готовність студентів до ефективної професійної діяльності в сучасному соціально-економічному середовищі;

– виявлено, що засоби дуальної освіти – це сукупність педагогічних, організаційних та виробничо-практичних інструментів, форм і механізмів взаємодії закладу освіти та підприємства, що забезпечують інтеграцію теоретичної підготовки з професійною діяльністю у реальному виробничому середовищі та спрямовані на цілеспрямоване формування професійної компетентності студентів;

– розроблено структурно-компонентну змістову досліджуваної якості: інтелектуально-знаннєвий компонент – відображає систему фахових знань і здатність до їх аналітичного осмислення та практичного застосування в реальних виробничих ситуаціях; ціннісно-орієнтаційний компонент визначає сформованість професійних переконань, етичних орієнтирів, соціальної відповідальності та внутрішньої мотивації до професійного зростання; творчо-інноваційний компонент характеризує готовність студента до розв’язання нестандартних професійних завдань, участі в проєктній та дослідницькій діяльності, адаптації до технологічних змін; діалогічно-комунікативний компонент – охоплює здатність до ефективної професійної взаємодії, командної роботи та конструктивного діалогу в системі «заклад освіти – підприємство»;

– сформульовано психолого-педагогічні умови формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР засобами дуальної освіти, що сприяють інтеграції теоретичних знань з практичними навичками в умовах дуальної логіки освіти та відповідно до специфіки освітнього середовища коледжів КНР, а саме: проєктування освітньо-виробничого середовища, що сприяє розвитку вмінь оперувати спеціальними знаннями в процесі розв’язання професійно значущих ситуацій; інтеграція аксіологічного змісту підготовки з виробничими практиками; організація проблемно-проєктного освітнього простору; налагодження системної навчально-виробничої взаємодії студентів, викладачів і представників підприємств; забезпечення інтегрованого навчально-виробничого простору на засадах узгодженої взаємодії коледжу й підприємства;

– розроблено та обґрунтовано структурно-функціональну модель формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР засобами дуальної освіти, що включає три взаємопов’язані блоки: методологічно-цільовий (визначає концептуальні орієнтири), змістово-процесуальний (репрезентує логіку інтеграції академічного та практичного навчання), організаційно-функціональний (описує педагогічні технології, форми та засоби реалізації), а також критеріально-діагностичний (забезпечує об’єктивне оцінювання сформованості компетентності). В основі побудови моделі покладено принципи концептуальності, системності, керованості, ефективності та відтворюваності;

уточнено критеріально-показникові прояви професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР у зв’язку – когнітивно-аналітичний критерій (повноту та системність професійних знань, здатність до аналізу виробничих ситуацій, уміння

інтегрувати теоретичні знання з практичною діяльністю в умовах дуального навчання), мотиваційно-ціннісний критерій (усвідомлення соціальної значущості професії, готовність до дотримання професійної етики, стійка мотивація до саморозвитку й професійного зростання), конструктивно-інноваційний критерій (ініціативність у виконанні виробничих завдань, здатність до проєктування та оптимізації професійних рішень, готовність до впровадження інновацій у професійну діяльність), соціально-комунікативний критерій (вміння працювати в команді, здатність до конструктивного професійного діалогу, сформованість навичок виробничої комунікації та партнерської взаємодії);

удосконалено методичний супровід процесу формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР засобами дуальної освіти, що включає адаптацію змісту навчальних дисциплін до потреб ринку праці, активізацію особистісної відповідальності студентів та використання інтерактивних форм навчання;

набули подальшого розвитку теоретично-методологічні та технологічні аспекти професійної підготовки студентів вищих професійних коледжів КНР, особливо в контексті узгодженості змісту освітніх програм з актуальними вимогами ринку праці країни в умовах соціально-економічних викликів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробленні та впровадженні в освітній процес вищих професійних коледжів: методики формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР засобами дуальної освіти в процесі професійної підготовки, шляхом застосування педагогічних технологій (проєктно-зорієнтованого та проблемно-евристичного навчання, контекстного навчання, інформаційно-комунікаційні технології), форм організації освітньої діяльності (інтерактивні лекції, лекції-дискусії, лекції-мозкові штурми, практичні й лабораторні заняття, виробничі практики, консультації, майстер-класи за участю представників підприємств, навчально-виробничі проєкти, командні сесії, професійні тренінги, інтенсиви), груп методів (розвитку інтелектуально-аналітичних умінь, стимулювання ціннісно-мотиваційної спрямованості, активізацію творчо-інноваційної діяльності, формування навичок професійної комунікації та взаємодії, інтеграцію навчально-виробничої взаємодії), засобів дуальної освіти (матеріально-технічні ресурси, інтелектуально-методичні, цифрові інструменти, організаційної взаємодії з підприємствами). Матеріали дослідження можуть бути використані в освітніх установах для підготовки майбутніх фахівців, забезпечуючи їх високий рівень професійної готовності та конкурентоспроможність на ринку праці; програми авторського проєкту «Наставницько-сертифікаційна підтримка професійного зростання».

Результати дослідження можуть бути адаптовані й використані для: вдосконалення теоретичних і методичних засад формування професійної компетентності студентів коледжів із урахуванням специфіки профілю підготовки; розроблення навчальних посібників

та методичних вказівок, освітньо-професійних програм і освітніх компонентів; підвищення кваліфікації педагогічних працівників; діяльності педагогічних працівників вищих професійних коледжів.

Викладені положення підтверджуються експериментальними результатами, апробацією на міжнародних конференціях та у виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Отримані результати дослідження було оприлюднено в 9 наукових працях, з яких стаття у науковому виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази даних Web of Science Core Collection, 3 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 5 тез наукових доповідей.

У наукових публікаціях послідовно висвітлено основні положення дисертаційного дослідження, зокрема: теоретичні та методичні засади формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР засобами дуальної освіти; авторське трактування сутності та структури професійної компетентності студентів; обґрунтування психолого-педагогічних умов і специфічних принципів формування професійної компетентності в умовах інтеграції освітньої та виробничої підготовки; розроблення структурно-функціональної моделі та методики формування професійної компетентності студентів засобами дуальної освіти; висвітлення особливостей використання інтерактивних, проектно-зорієнтованих і контекстних технологій навчання у професійній підготовці; результати експериментальної перевірки ефективності авторської методики формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів КНР.

Зміст опублікованих праць узгоджується із загальною логікою дисертаційного дослідження, відображає його мету, завдання та основні наукові результати. Публікації характеризуються належним рівнем наукової аргументованості, практичною спрямованістю та достатнім ступенем апробації отриманих результатів, що засвідчує повноту висвітлення основних положень дисертації у науковому просторі.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, у якій викладено обґрунтовані висновки і рекомендації, представлені автором для публічного захисту. Використання ідей і текстів інших авторів має посилання на відповідні джерела. Порушень академічної доброчесності не виявлено, що свідчить про дотримання здобувачем принципів академічної доброчесності.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження або вказують на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту

дисертації. Водночас, не дивлячись на відзначені досягнення, дисертація Рень Госі не позбавлена певних недоліків та дискусійних положень, тому дозволимо висловити деякі зауваження та побажання:

1. Вважаємо, що доцільно було б ширше представити порівняльний аналіз китайського досвіду реалізації дуальної освіти з практиками інших країн, що дозволило б посилити аналітичну цінність та міжнародний контекст дослідження.

2. У процесі опису результатів експериментального дослідження доцільно було б більш детально охарактеризувати особливості організації взаємодії між закладами освіти та підприємствами-партнерами під час реалізації авторської методики.

3. У дисертації трапляються окремі технічні, стилістичні та граматичні помилки й описки, які не впливають на зміст і загальну наукову цінність дослідження.

4. У дисертації представлено широкий спектр технологій, форм, методів, прийомів і засобів дуальної освіти, проте доцільно було б чіткіше обґрунтувати авторські критерії їх розмежування за функціональним призначенням, що посилитиме системність і логічну цілісність запропонованого методичного забезпечення.

5. На нашу думку, доцільно було б більш ґрунтовно представити механізми індивідуалізації професійної підготовки студентів засобами дуальної освіти з урахуванням їхнього початкового рівня професійної компетентності, освітніх потреб і професійних інтересів, що посилитиме практичну цінність запропонованої методики та можливості її адаптації до різних категорій здобувачів освіти.

Проте висловлені зауваження мають рекомендаційний характер і спрямовані на підвищення практичної значущості дисертації в контексті сучасних задач освітніх, педагогічних наук.

Загальний висновок. Дисертація на тему: «Формування професійної компетентності студентів вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки засобами дуальної освіти» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор Рень Госі заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Рецензент професор кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор педагогічних наук, професор Ігор БУЦИК